

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

Број 51.

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 фортинти у банкнотама заједно с поштарином или достављањем у кућу. За предбројнике у Србији стане лист овај дукат царски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Предплату на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуну, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожкић у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Без новаца никакве се не уважавају наручбине.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Још један број, па се свршује година нашем листу. С истинитим уверењем, да смо све могуће чинили, да би нам листице више послужило интересима наше општине и народа нашега, позивамо поштоване читаоце на нову предплату.

Наш ће лист и одада бити веран израа народне тежње и потребе, и извештач савремене радње. Слободном гласу свакога пријатеља народног напретка увек ће бити отворен. Лична протеривања неће никада наћи утежишта. Верни програму своје служимо увек интересима општине и самосталном развиту нашега друштвеног живота и народне привреде. До бољег одзива читајуће публике стоји, па да лист увеличимо.

„Зем. Гласнику“ годишња је цена 5 форината. Примају се претплате и на по и четврт године.

На челу листа стоји, где и како се може на „Земунски Гласник“ претплатити, као и остали услови.

Уредништво.

Трговачко и занатлијско друштво.

(Свршетак.)

„За друго седиште био би најудеснији Земун. Нека нам се не пребаци себичност. То зактева географски положај Земуна, његово значење у трговачком свету, па и то, што је овде интелигенција трговачка и занатлијска знатна. Уз то је положај Земуна у средереде овог ђенералата, где су најзнатнији комунитети и у овима знатан број трговаца и занатлија. Статистика ће пақ нас уверити, да и сама петроварадинска и панчевачка регимента највише трговаца и занатлија има, што напротив у другим двома и у шајкашком батаљону нема, где се људи више земљеделством баве. Са Земуну стоје све те граничарске области у живој свези сретством редовне пловидбе пароброда, којима је ова варош средиште целог дољег предела. Ту има четири комунитета, од којих је Земун по свом положају и гласу у трговини најзнатнији. Још треба и то узети, да само у Земуну има великих трговачких кућа и банкара и

да је трговачки и занатлијски staleж Земунски први засведочио своју тежњу к напретку трговине установљењем штедионице. Мислимо, да је довољно доказано, да само Земун има толики број стручне интелигенције, колики је потребан за овако друштво.

Осим тога, Земун је позван за живљу радњу и по томе, што лежи баш на главној жили трговачкога обрта у Европи, и што ће скорим ако бог да, гвоздени пут скопчати Земун са морем, што је у непрекидном саобраћају са Београдом, седиштем српске владе, па ће тако моћи оvdашње трговачко друштво најлакше и најбрже уплив српских закона и тамошњи обрт на оvdашњи осетити и што му је на послетку такав положај, да може радити са свима провинцијама аустријским па и преко саме границе. Какву важност има Земун у трговачком свету, најбоље сведочи то, што је један од највећих аустријских новчаних завода „англо-унг. банка“ овде свој филијал поставио. Још морамо и то споменути, да се у Земуну једним делом сместило и дунавско паробродско друштво, тај највећи завод у Европи. Несмемо ни то порећи, да је данашње стање наше вароши и околине њезине способно за напредовање. А такво трговачко и занатлијско друштво, које би непосредно стајало под војеним министарством управило би зацело своју снагу против свега што је зло и што спречава обрту и раду. Дакле као што се види, Земун је једини, који има све услове за седиште таквога друштва.

Истина, ово зависи поглавито од интелигенције, која ће своју ревност и снагу у интересу овог завода посветити. Ако то буду његови чланови хтели радити, то онда смо уверени о успешности таквог завода, за који у овом ђенералату по нашем

уверењу друго место нема, где би се у тој мери нужни услови за то налазили.

Како ће да се такво друштво организује, то је тешко одговорити, јер имамо слабо и искуства у томе и знање, како су остала друштва такве врсте установљена, а односни закон постоји тек од неколико недеља, јер је први одбачен као неподпун.

Почем ту трговачки и занатлијски staleжи за свој опстанак и развитак исте услове изискују, као и у другим крајевима државе, а местни упливи само слабо дејствују; и почем ће се онај предлог закона од 17. Јуна о. г. бр. 85., који је државном већу за преколитванске земље предложен, по потреби трговине и радиности изградити, то нека с почетка бар тај закон служи ономе за основ, који ће се за Границу издати. Кад се буде временом и искуством потреба показала, да ваља гдекоја његова определена измењивати, то ће се моћи радити у договору са осталим друштвима. Само на тај ће се начин уклонити недостатци, који би раду тога завода од штете бити могли, и који бивају, кад се неплодна теорија фактичним околностима на супрот стави. Практиком и искуством дознаће се најбоље права потреба и сретства, и по њима морају се после позитивни закони удесити.

Још имамо да проговоримо коју о набавки новаца.

По нашем рачуну било би годишње доста 2000 ф. тим пре, што је и политична општина дужна друштву припомоћи. Ти би се новци морали скупити прирезом на трговце и занатлије, јер нема друге помоћи новоме друштву у граница. Колики ће бити прирез, може се само определити, кад се види број трговаца и занатлија . . .“

ДОМАЋЕ И СТРАНЕ ВЕСТИ.

Земун. Не јасна стилистика комунитетског устава већ је више пута дала повода неспоразумењу. Особито се то појавило онда, кад беше питање о компетенцији маџистрата и варошког заступништва покренуто. И у последњој седници варошког заступништва појавило се опет то приликом избора варош. стражмештера, који се акат сад први пут код нас предузимао, одкад је садањи комунитетски устав у живот ступио.

Параграф, који говори о дужностима и правима маџистрата, 99. комунитетског устава, гласи у другој тачки овако: „... (маџистрат) поднесе предлоге ради наименовања чиновника, као и о раду при постављању служитеља, што у његов сопствени делокруг спада. . . .“ Шесет осми параграф истог устава пак гласи: „Маџистрат наменује у „споразумењу“ (Einvernehmen) са варошким заступништвом варошке служитеље и т. д. . . .“ Ту се сад питало за смисао законодавчеве речи „споразумење.“ Може ли се она тумачити тако, да маџистрат заједнички са заступништвом има право стражмештера наименовати, или се има само обазрети на жељу општине, коју она изражава при избору већином гласова. Првог мњења као да беху варошки претставници и већина општинара, док маџистрат речене параграфе устава тумачи, да њему саме наименовање варошких служитеља од општинских кандидата принадежи. То се бар отуда закључити може, што маџистратски чиновници заједно с градоначелником нису гласали.

С гледишта маџистратског мора се овај поступак коректним назвати, који као и да законодавац прописује; јер на другом месту реченог устава изриком се вели, да општинском већу никаква езекутива не пристоји. Тога мњења као да је и општинар г. парох Савић био, кад је г. Градоначелнику препоручио, да узме обзир при наименовању на жељу варошког заступништва.

Ово навађамо ради допунења опширног нашег извешћа о посљедној општинској седници, у којој је то питање покренуто, но није се о њему много дебатовало.

(Општинско веће 10. Октобра. Свршетак.)

Али најважнији говор у дебати о додима беше онај, што га је говорио општинар г. Ивић. Добротом г. вар. управитеља, рече, имао сам прилику дознати неколико дана раније за овај предмет, те

сам прегледаћем неких односних папира могао колико-толико проучити ствар. Пре него што се упуштамо у решавање тог предмета, треба општина да свестрано то питање, разматра, како би се све оно избегло, из чега би се могла прејудиција на уштрб права општине и ритске земље произвести. Ја судим, рече, да то заступници узму у обзир, према реченој наредби општинске власти не додирује имовину општинску. Члановима заступништва ће од чести историја тог земљишта повната бити. Они ће знати, да се и онај простор на коме се станице паробродског друштва налазе, броји у ритско земљиште. Већ у оно време, кад је са првим дунавско паробродским друштвом контракт ради тог простора с тадашњим маџистратом учињен, овај је то радио у име општине, која се, истина тада још налазила у одвисном стању, а ђенералкоманда потврдила је тај у име општине од маџистрата закључени уговор. Маџистрат је то чинио као претставник општине, а не државе, која је тада била заступљена бригадом. Овај је уговор закључен године 1853. У оно доба дакле то земљиште не беше предмет питања о својини, напротив, ђенералкоманда је својим потврђењем уговора властитост општинску припознала. Кроз више година није нико дирнуо у то право тек кад је дрвар Марко Романчић против воље општине себи ту сместиште за дрва присвојио и усљед тога посредства власти изазвало било, онда је ступила једна неправда за другом, и најпосле се до тога дошло, да се само право општине на цело ритско земљиште повреди. Марку Романчићу би дозвољено, да поменуто сместиште под извесним условима уживати може, и закључено се, да се исти услови укњиже у gruntовнику, на што је била издата заповест односног званичника.

Тадашњи званичник Свицаровић примивши овакав налог, није нигде у gruntовнику ритско земљиште записано нашао, где би могао ту интабулацију произвести. Он си помогао тиме, што је на то два нова листа одређено, но записивање је није ни чију властитост споменуо. Кад је своју релацију поднео, добио је налог од маџистрата, да ритске земље запише на име општине, и тако беше као општинско добро у gruntовнику под бројем 16. заведен. Но не потраје дуго, а Марко Романчић подигне тужбу, усљед које цела ствар дође до знања војног министарства, које је наредило, да се ритско земљиште има превести на име државе. Ни ова наредба, издата политично-административним путем није законита била, није судско решење, којим се једно правне ствари решавају. То се догодило године 1859.

Истина, поступање тадашњег политичног одељења маџистратског не беше по закону, али још мање је било од стране војног министарства, јер правна питања о имању, записати или брисати у gruntовнику, не могу се решавати на тај начин. Но основи, по којима је маџистрат речено земљиште за властитост општине продасио, поуздани су, док по моме мишњу властитост државе ништа не говори, а само gruntовник својим не законитим записивањем говори. Тадашње варошко заступништво, које је тек после за то чуло, одмах је протестовало, закључивши, да судским путем своје право на ритске земље докаже. Оно је опуномоћило на то два своја општинара, г.г. Волџа и Карамата. Криво схвативши ствар мислило је тадашње заступништво, да се за нужна акта код маџистрата налазећа се молити треба да се она препишати могу, а овамо су ти документи сопственост општине — поднело је варошко заступништво маџистрату проњу ради преписа таквих докумената, којим би се служило у парници о ритском земљишту. Овај протест као и проњу остадоше до данашњег дана не решени, и тако је ствар заспала.

Али на томе остати неможе, и у дужности је општини, да сва могућа сретства употреби, да јој се њено тек пре неколико година одузето право поврати и ритско земљиште као својина на њено

име у gruntовнику запише. А да су речене земље донета властитост општинска, о томе нема сумње. Ту они исти основи важе, које сам навео у парници о месарској пустари. Кад се некад Земун са својом територијом одвојио од варадинске регименте, онда су све не покретности прешле у својину општине, које не беху записане на име државе или приватних људи. Зато и јест сво оно земљиште, за које gruntовник другог властника не спомиње њезино имање, које је она преко 100 год. фактично и без сметње уживала. Отуда се закључити мора, да је наше право.

Но будући је регулисање Савског корита једна ствар важна по сву земљу, и ми у интересу пловидбе жељети морамо, да оно што пре извршено буде; и почем се од нас закључено, да одговоримо на нека извесна питања, односећа се на овај предмет, то сам ја тог мњења, да буде наш одговор у том смислу, да не може наше право на речено земљиште прејудицирати.

Што се пактиче изјашњења г. првог варошког претставника, то морам приметити, рече г. Ивић, да писам његовог мњења. Само ћу у оном случају пристати на то, кад би то било у користи вароши а не на њезину штету, т. ј. кад би се речено земљиште записало у gruntовнику на име општине као њезина властитост. Јер као што сам већ рекао, Земун је у онај час постао властник реченог терена, кад је био проглашен за комунитет, што није код осталих општина. Може и то бити, да је тима општинама у течају времена одузета њихова властитост над ритским земљиштем, а пропустили су своје право рекламовати, али ни наше право да угине нећемо.

Дак је г. Ивић говорио владаше тишина у дворани, и повећи је до општинара пратио његове речи са највећом пажњом а на њиховим лицима могло се опасити израз благодарности и поштовања. И г. ђенерал је ивићев говор са видимим интересом саслушао, и кад га је завршио рекао је, да су те околности један важан узрок више, да се предмет најпре добро проучи. То ће чинити одбор рече, за који ваља изабирати људе способне. Г. Градоначелник ће на то рећи, да је ствар хитна, јер ђенералкоманда иште одговор. Зато нека се одбор пожурни са својим послом. Г. Ивић ће приметити, да грађење делма на нашем простору стоји у свези са суседним општинама варадинске регименте. Г. управитељ на то рече, да ће маџистрат писати на регименту у тој свари, и како дође из Митровице одговор, нека одбор свој посао изради. Одбору ће бити на руци не само варошки иницијер него сви званичници маџистрата, ако је нужно.

Интересантна дебата беше и она, која се породила приликом избора варошког стражмештера. Тај је предмет био четврти на реду и последњи ове седнице. Господин Градоначелник јавља, да се је једнако компетената пријавио, и своја прошења и сведетелства предао. Г. варошки управитељ прочита имена и квалификације по реду, а кад је то свршио био устане г. Ивић и рече од прилике: Пре него што ступимо к избору, чини ми се да неће бити излишно, управо држим да ми је то у дужности опоменути заступништво, да није доста кад само упражњено место понуимо него нам ваља старати се поглавито за то, да полиција праву своју дужност опет врши. Судим да ће сви мога мњења бити, кад велим, да се у нас полицијна служба не врши онако, као што то ивицкује јавни интерес. Наши полицијни органи, који до скоро и финансијску дужност имадоше да врше, не могу при свој ревности и свом натезању својствену полицијну дужност вршити, јер сво деловање њихово морају употреби на финансијску службу. Док се то не буде друкчије наредило, не може се очекивати, да ћемо имати добру полицију а добра је полиција темељ сваког поретка а усљед тога и општег благостања.

После г. Ивића прихвати реч г. Паић рекавши, да наредба више власти, по којој полиција има

да врши финансијску дужност, није добро схваћена кад је изишла. Полиција нема искључно да врши ту службу, што поглавито кордонској стражи припада. Она треба само уз својствено своју службу пазити на кријумчаре. Али су се полицијни пандури, па и сами чиновници с тога искључно томе послу предали, што отуда имају користи.

То не би могао тврдити, рећи ће на то г. Ивић, да полицијни органи само због своје користи финансијску службу врше. Јер знам то, кад се год вишој власти какво кријумчарење денунцира, да се одмах полиција држи за врат, а кад се јавља ва рђава отправљање полицијне службе варошке, то није ником ни мукает. Мени се чини, рече, да је то довољан узрок, што се она дужност строго не врши, кад од ње нити има захвалности нити за њу довољна средства.

На то устане општинар г. парох Савић и рече од прилике г. Градоначелнику ово: Дозволите ми, г. градоначелниче, да и ја коју прословим пре избора. Његово Величанство је најновијим реформама ва границу најмилостивије изрекао, да се српски језик од чести употребљава у звању; но ми видимо, да званичници довољно то не чине, као н. пр. у полицији, где господа чиновници тим језиком писати не могу. Кад већ при досадашњим изборима на то пазили ни смо, то нам ваља одсад на то пазити, па само оне особе бирати, које су вичне српском писању.

И општинар г. Паић рече, да је истог мњења. И би је за то, да се само они бирају за званичнике варошке, који знају српски говорити и писати, како нам не би право, рече, Његовим Величанством даровано ослабило. Знање српског језика је необходимо дужно својство оног лица, које ће се бирати.

Г. Градоначелник одговарајући г. пароху Савићу рече, да је г. генерал наредио, да сви чиновници за шест месеци српски језик говорити и писати морају знати, у противном случају да му за оне званичнике јавим, који не буду тај језик доње научили. Јер без знања овог језика, рече, не могу свршити своју дужност. У осталом се већ и сад при примирителном суду и у полицији, као и у седницама општинског већа у смислу општинског закључка поступа, дакле се све чини, што праведном захтевању одговара.

После г. Градоначелника опет прихвати реч г. Ивић, рекавши од прилике ово: Што се тиче права, које је Његовим Величанством српскоме језику уступљено, то се ја потпуно слажем са господом Савићем и Паићем. Али на њихово мњење, по коме би се ту у будуће само имало обаврети на језик, не могу безусловно пристати. Језик јест и остаје само форма, којом се изражава мисао, а самој форми не треба никада ствар жртвовати. (Г. Паић оштро: „Језик није форма, него је ствар!“) Сад нам ваља поставити званичника полицијне струке, која особита својства од човека изискује, ако се хоће, да се важна та служба точно врши. Енергија, познавање народа, поштење и ревност у вршењу дужности, то су главна својства, која се захтевају од таквог органа, а од два тражиоца, у којих се та својства у једној истој мери налазе, зацело заслужује онај првенство, који српски језик зна, и то с тога, што тиме доказује, да ће своју дужност боље моћи вршити. Но само на знање језика, а не на друга главна својства обаврети се, то би значило, промашити циљ. Са овом гледишта и по овим начелима треба по моме мњењу избор предузети, али ономе, који буде изабран, нека се ставља не поречни услов, да мора за извесно време језик научити. За чиновнике, којих се посао поглавито у писању састоји, знање језика по околностима неопходна је потребитост.

Још се дебатовало о томе, како да се избор предузме, и како да се тумачи односи параграф општинског закона, који је што бити може не јасан. Прочитавши два пута три то је и г. генерал приметио. Цедуљама предузети избор покаже да

је један кандидат добио 13, други пак 11 гласова. Маџистратски званичници као ни г. Градоначелник не гласаше, што није ни општинар г. Ивић чинио.

— У Четвртак у вече око 6 сахати приспео је овде на пештанској лађи преузвишени бискуп Ђаковачки г. Штросмајер. Од Варадина допратио га је г. генерал барон Кшиж, који се на истој лађи у Земун вратио. На паробродској станици дочекаше и поздравише са добродошлицом славног и родољубног архијереја наш градоначелник са више њих маџистратских званичника и општинара, као и римокатолички парох г. препшта Житвај. Звона звонише кад су га допратили на интовима до стана у парохијалном дому, где је одсео. Друго јутро служио је службу божију и делио је архијерејски благослов. После придике, коју је говорио с олтару најпре немачки па после српски, делио је свету тајну хризме деци, које је било око четири стотине. У једнаест сахати отишли су маџистрат и варошко заступништво преузвишеном бискупу на подворење, што чинише и заступници римокатоличке општине. Г. Градоначелник поздравио га је ту опет у име власти и заступништва, и он му одговори у красном српском језику уверавајући га о својој симпатији према Земунцима. На по часа пред подне вратила је Његова преузвишеност визиту г. генералу, у пратњи са више њих свештеника. Као што се чује, остаће нам мили тај гост само до Уторника, у који ће дан отпутовати са пештанском лађом. У Београд је прешао јуче на сепаратној лађи и вратио се. Данас ће опет тамо прећи.

— Из Београда нам пише наш дописник ово: Претрес ће бити данас сутра свршен. С Драгишом Станојевићем бив. професором је најдуже трајало. Читава три дана. Он је сам говорио ваљада више од три сахата а за тим је устао његов браниоц Стајковац адвокат Смедеревачки. Бранио га је да не може боље бити. Оваку одбрану први пут чусмо, и желели би, да се и други браниоци угледају на овога честитога. Публика му је поздравила говор са „живио!“ Један је од слушалаца који је учествовао у том затворен том приликом. До Уторника или Среде изићи ће и пресуда. После ће се дићи, као што сам вам већ јавио, опсадно стање. Жељно очекује се овде том приликом прокламација намесника, из које ће се видети начела садање владе. — Пре неки дан публикован је овај за-

кон, који је савет на предлог министера унутрашњих дела одобрио, и Намесници потврдили: „Александер Карађорђевић раскнез српски, нити ко други од његове фамилије, немогу, на своје име, ни на име другог, имати добара у Србији; а добра која би коме од њи и преко извршења пресуде од 15. Јулија ове године изречене поводом убиства књаза Михаила, остати могла, морају продати за три месеца, које ако сами неучине, власт ће то лицитацијом продати, па новце господару добра послати. Закон овај важи од дана подписа Наместништва. Препоручујемо свима нашим министрима да овај закон обнародују, и о извршењу се његовом старају, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају. — (Бивши српски саветник г. Јеремија Станојевић, отац туженог професора Драгише, није изгнан из Србије као што је јављено у прошлом листу, него су му заповедили, да остави Београд, што ту кнез станује. На другом месту у Србији могао би живети, но је волео, да се у Земуну настани. У.)

— Из Сарајева нам пишу: Вратио се натраг везиров заступник Рашидефендија, београдлија, за кога је „Босна“ пре неког времена јавила, да је отишао у Аустрију, „да промени ваздух.“ Сад ће се ваља почети живље радити у просветној струци, јер као да је наш г. Митрополит Дионисије само чекао повратак реченог господина, па да се одмах одпочну реформе у школи и у цркви. Јер Рашидефендија јако тежи за просветом. Он и г. др. К. Јесу на капији главни претставници европске културе (!). Но мало што нисам заборавио на трећег у колу на дра. Галантаја из Травника, човека, који познаје европску и источну књижевност кроз, као што му је познат и Талмуд. При том је ватрени родољуб (маџарски), који се није никад клањао свецу Мухамеду. Њему је Валипаша поверио испитивање мајдана, и доиста је већ приличну количину сребра и злата нашао у Босни и то у форми бешлука и мецидија. Овде се говорило, да ће се изменити везир усљед оставке Фуадпашине. Тешко да би Босна што добила том променом, јер то мора се признати, да је Османпаша за своје везирство бар друмове градио и јавну сигурност одржати умео. — Пре неког времена послат је одавде меморандум Фуадпашини, у коме се тражи за Босну

народна управа. Фуадпаша тада још је био у служби. Резултата као што се напред знати могло небеше никакви. . . — Оставио нас је ваљани талијански консул, г. Дурандо, искрени пријатељ и заштитник хришћана без разлике вероисповеди . . .

— Потврђује се глас, да ће наша земаљска власт премештена бити из Темишвара у Варадин под именом Дивизиона команда, по са истим делокругом досадашње Ђенералкоманде. Од нове године, може бити још и пре ће то бити. Пре неки дан саопштена је та промена званично пограничним бригадама.

— Делигације ће се састати 22. Новембра у Пешти, трајаће до 12. Децембра, а дотле неће бити седница државна већа аустријског.

— У Румунској наново се организују чете за устанак у Бугарској. На томе раде Гарибалдовци, које обрштар Бетешини заступа, који је у стакларска трговца преобучен. Хаџи Димитрије посео је манастир Рилић и обкопао се у њему. Манастир је у неприступни брегови.

— Турски заступник у Бечу Али Низами Беј постао је гералним конзулом турским у Пешти. — Један турски пароброд на коме 680 људи беше, експлодирао је неки дан. 72 остаде мртвих. — Синови покојног Султана Абдул-Меџида стављени су под затвор, при свем том, што нису знали за заверу, коју су ту скоро открили у Стамболу. Новије пак званичне вести јављају, да ништа није истина што се пронело о завери против султанова живота.

— У Петрограду умро је Григорије Петровић Ковалевски. Он је био директор асијатска департамента и сенатор државни. Пропутовао је које у мисији које својевољно Црнугору, све провинције славенске у Турској, даље Хину и Абиснију. Његови путописи и други списи рачунају се међу најбоље у руској литератури, Петровић је био и председник друштва ког је задатак да подпомаже сиромашне списатеље и научењаке.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Беч, 19. Октобра. (Телеграм.) Шеница у Буру: банатска 86|88-фунт. 4.35, 88-фунт. 4.65; бачка 84|89-фунт. 4.15; св. београдска 86|88-фунт. 4.50. Шеница у Визелбургу: Визелбуршка 86-фунт. 4.25 88-фунт. 4.50. — Раж у Бечу, за готово: словачка 80|81-фунт. 3.70, маџарска 79-фунт. 3.30, 81-фунт. 3.35, аустријска 81- и 82-фунт. 3.65. — Јечам у Бечу: 72-фунт. 3.50. — Зоб, транзит 49½-фунт. нова 1.83, 48-фунт. стара 1.98. — Промет у шеници 35.000 мерова.

Стање воде Саве.

Код Земунa:

У Петак 18. Октобра: 5 ст. 9 пал. над нул. Суво.
„ Суботу 19. Октобра: 5 ст. 5 пал. над нул. Мутно.

Код Митровице:

У Петак 18. Октобра: 9 ст. 3 пал. над нул. Облач.
„ Суботу 19. Октобра: 8 ст. 8 пал. над нул. Облач.

Код Сиска:

У Петак 18. Октобра: 11 ст. 6 пал. над нул. Маглово.
„ Суботу 19. Октобра: 14 ст. 3 пал. над нул. Суво.

Земун. Извештај обрта земунске штедионице месеца Октобра.

А. Новчана радња.

П р и м а њ е.

Пређашња готовина благајне . . .	ф.	7534.56
Разни улови . . .	„	2687.14
Уплаћени зајмови на залог дати . . .	„	346.—
Уплаћене менице . . .	„	2500.—
Камате од зајмова . . .	„	35.85
Камате од зајмова на залог . . .	„	4.35
Камате од меница . . .	„	47.45
Доходак од штампарских ствари . . .	„	2.85
Провизија и штемпларина . . .	„	33.45
Непосредна штемпларина . . .	„	—35
Свега	ф.	13192.—

Д а в а њ е.

На уложнике повраћено . . .	ф.	2431.76
Камате од уложених капитала . . .	„	22.93
Дати зајмови . . .	„	2200.—
Дати зајмови на залог . . .	„	350.—
Есконт менице . . .	„	3100.—
Плата званичницима . . .	„	116.65
Ванредни зајам . . .	„	6.10
Готовина благајне . . .	„	4964.56
Свега	ф.	13192.—

Б. Радња с документима.

П р и м а њ е.

А. приватне обвезнице ф. 2200.—	Д а в а њ е.	—
Б. приватне обвезнице „ 1000.—	„	—
залови „ 350.—	„	420.65

Њ **Земун**, 19. Окт. У „Застави“ читамо: У Новом Саду је била у Суботу 12. Окт. конститутивна скупштина прве бачке трговачке и прометне банке. Скупштину је отворио председник одбора, кога су основатељи банке за припрему ствари изаслали. Прочитан је извештај тога одбора, и одобрено је све, што је одбор радио, како устав, који је од више власти одобрен, тако и избор званичника, и то г. Ђоке Мачванског за секретара, г. Васе Петровића за књиговодитеља, и г. Николе Миловановића за касира. По том су изабрани: за председника друштва г. Ст. Брановачки, подначелник Ђ. Кода; надзорници: Г. Барако, Ј. Радовановић, П. Шкутари; за директоре: Ст. Николић, С. Суботић, Ђ. Ф. Недељковић, С. Марковић, А. Вишња, Карл Хирш. За цензоре: Ј. Д. Шилић, Н. Стајић, И. Христић млађи, Г. Рајцер; С. Димитријевић, П. Бала, Ревизори рачуна: Ј. Клајнчек, Ј. Тешић, Љ. Стефановић. Пошто пак г. Кондороши на избору захвали, изабран буде за председника г. Стев. Брановачки, заступник Новог Сада на уг. сабору. И тако „банка од 2. Новембра п. р. одпочиње рад свој. Банка ће ова од велике користи бити по трговину и промет у Новом Саду, где је досад понајвише због оскудице капитала и кредита трговина доста чамила.

Нови извори нов ће живот покренути. Ми желимо заводу овом срећан и успешан рад, коме се и по околностима и по управи поднуо надати можемо.

Земун. Ове недеље следеће су просте лађе прошле Савоушке за Сисак. Лађа Радојчића у Панчеву са 6000 мерова жита; две лађе Јована Дедотарене у Бечеју свака са 6000 мерова жита; лађа Ханри и Дерел товарена у Бечкерек са 7000 мерова жита; лађа Ференца Копача товарена у Сегедин са 7400 мерова зоби. Прошла је и лађа Јосифа Абрама са 7500 центи соли за Митровицу.

Београд, 19. Октобра. (о. д.)

Данашњи седмични извештај мој сасвим добро гласи по дућанске радње, особито се може болтаџијска радња најбољом ове године назвати. Тако исто и гвожђарска и брашнарска, јер што је год овог донешено на пијацу, све је врло добро распродато. Бакалска радња толико се не може похвалити, но ипак имамо узрока, средњом је назвати. Колонијалног еспапа ове недеље је много доведено из Тријеста.

Но житна трговина сасвим је слаба. Кукуруз, коме је данашња цена 52—53 гр. од дана на дан је јефтинији, почем га има сувише, а и по горњим местима цена му једнако пада. Жито се овде плаћа по 70—72, раж и јечам по 64, зоб 66 гроша 110 ока. Довоза беше прилично. За Пешту товари се два шлепа, један са житом други са јечмом. Вода у Сави поправила се и што је год због мале воде стојећих лађа у путу било, кренуле се за Сисак. Због тих великих довоза мораће и тамо цене храни знатно падати.

Радња са земаљским продукцима беше слабија него што је била онда, кад сам последњи извештај дао. Нема ту ни велике количине робе. Маторим овчијим кожама саланским је цена 28—30, сељачким 24—26, козијим 26—28, јагњећим 21½, јарећим 19½—20, кавлацима 14—15 гроша чифт. Масти и лоју је цена 7½, воску 28, цеђеном меду 3¾, нецеђеном 2½, орасима 1¼ гроша ока. Добре шљиве има товар по 170—180, слабијег квалитета по 140—150 гроша. Бела вина продаје се по 86—90, црна вина по 66—72 гроша аков, а шљивовице од 9—10 гради по 50—55 пара ока. — Сила ће се ове године новаца губити на шљивама, јер третанске куће одустају од погодбе и неће робу, ни српску ни босанску, да примају, што је врло рђава. Крајње је време, да се наши продуценти опамете и у сопственом интересу већу пажњу поклоне својим производима. Тек се почело у Србији култивисање

пљива, и добише гласа у трговини на велику корист домаће народне привреде, а већ се поче опет немарношћу и не солидношћу српских продуцентата дискредитирати. Влада треба строго да пази, да се не чини такве штете земаљској производњи.

О новчаној радњи немам вам шта особитога јавити. Овдашњи трговци намирише за неко време своју потребу, која беше знатна пред концем Октобра п. р., а странаца мало је долазило ове недеље. Дисконт бечким меницама остала је пређашња а дукати дају се за цванцике по 56 гр. 20 пара, за ново сребро (?) по један грош скупље; за банке пак по 5.50. Могу вам јавити за знатне банкарске послове, које је почео од неког времена на овдашњој пијаци радити земунски филијал англо-унгарије банке. Изглед је, да

ће се њезине операције још већма распространити.

Занатлијама, који раде сезонске послове, добро пролази радња, особито кројачима, стакларима, и столарима. Оскудица у довољном броју занатлијских радина још није престала.

Сад вам коју да рекнем и о нашој „кондоти,“ знајући да вас интересира ово подузеће. Влада је наименовала један одбор, ког су чланови полак владини људи полак од друштва. Овај ће одбор пронаћи начин, на који ће се друштву гаранцију дати, коју оно тражи од наше владе. Могу вас уверавати, да је већ свако неспоразумење у том обзиру уклоњено.

Још и за ту пријатну новост могу вам јавити, да су се у течају ове недеље две конзорције трговаца

образовале. Једна је купила парни млин раскнеза Карађорђевића за 4070 дуката с намером, да ту подиже знатну индустријалну радњу. Друго је друштво купило кућу истога раскнеза у чаршији за 12740 дуката. Ту ће се отворити трговачка касина, где ће се трговци у часовима одмора састајати. С временом намеравају ту и неки завод на форму бурзе завести. Ова је врло плодна идеја и од добре ће последице и у моралном виду бити, ако се оствари. Данашње цветно трговачко стање Пеште од чести је заслуга тамошњег лојдског друштва. Да је то за Београд од потребе показује понашање једне код свију државника добро примљене особе приликом последње лицитације о набавки војних потреба.

Седмични преглед курса на бечкој берзи.

	14.	15.	16.	18.	19.	20.
О к т о б р а						
Дукат цесарски	5.49 ¹ / ₂	5.50 ¹ / ₂	5.50 ¹ / ₂	5.50	5.50	5.50
Сребро	113.60	113.75	113.85	113.75	114.—	114.—
5 ⁰ / ₁₀₀ металици	57.30	57.10	57.30	57.30	57.48	57.50
Ови с кам. мај—новем.	58.30	58.20	58.50	58.60	58.75	58.50
5 ⁰ / ₁₀₀ народни вајам	62.10	62.25	62.50	62.50	62.30	62.60
Акције народне банке	791.—	787.—	786.—	788.—	791.—	802.—
„ кред. завода	211.70	210.30	209.80	212.40	212.40	212.60
Ловови 1860. године	85.—	84.10	84.40	84.90	85.10	85.80
Лондон	115.35	115.50	115.60	115.70	115.70	115.60

Пловидба местне лађе до 20. Новембра.

Из Земуна у Београд, у 8 сахата у јутру.
 Из Београда у Земун, у 8 и по сахата у јутру.
 Из Земуна у Београд и Панчево, у 9 сахата у јутру.
 Из Панчева у Београд и Земун, у 1 сахат по подне.
 Из Земуна у Београд, у 3 сахата после подне.
 Из Београда у Земун, у 3 и по сахата после подне.

ОПШТА РУБРИКА.

Уредништво не одговара за чланке, који се печатају под овом рубриком.

Herr Redacteur!

Es gehört mit zu den schönen Aufgaben der Presse, Dinge an das helle Licht des Tages zu bringen, die im Dunkeln bleiben wollen weil sie die Sonne scheuen. Dies gilt hauptsächlich dann, wenn dadurch manche verhindert werden zu Schaden zu kommen. Vor solchen dunklen Thaten ist umso mehr zu warnen, wenn sie von Personen verübt werden, bei denen schon ihres Berufes halber man das Entgegengesetzte zu erwarten gewohnt ist.

In einem hiesigen öffentlichen Lokale, zu weit vorgeschrittener Nachtzeit war es, als sich eine lustige Gesellschaft mit Kartenspiel unterhielt. Das „edle Färbeln“ pflegt ja bekanntermaßen eine sehr magische Anziehungskraft auszuüben, daß die Spieler darüber die Geisterstunde vergessen. Es ist dies sogar gut, denn Färbeln hat an u. für sich schon des Dämonischen genug, um die Spielenden in stürmischer Aufregung zu erhalten. Auf solch' physische Verfassung wird wohl die eingangs gedachte Person bei ihren Mitspielern gerechnet haben, als sie höhere Farbenzahlen nachwies als alle übrigen, und deshalb zu oft gewann. Nun wollte es die Bosheit des Zufalls, daß sich schließlich unter seinen wieder gewinnenden Karten zwei Trefflechner befanden, welcher Umstand zur näheren Untersuchung der Sache und zur Entdeckung eines zweiten Spieles Karten führte, das der saubere Kumpan en reserve zwischen den Beinen hatte. Diese Entdeckung mußte selbstverständlich einen gewaltigen

Entrüstungsturm heraufbeschwören, aber ebenfalls auch ein erneuertes Schuldbekennniß.

Solche Glückskorrekturen gehören übrigens nicht zu den Seltenheiten — Semlin soll dafür sogar monumentale Belege aufzuweisen haben — obgleich bei Individuen von diesem Berufe man sie nicht zu erfahren gewohnt ist. Aber auf Originalität hat jedesfalls die ihm sofort zudictirte Strafe Anspruch zu machen, die aber nicht vollzogen werden konnte, weil sich der Verurtheilte derselben durch die Flucht entzog.

Trefflechner der Zweite.

НА ЗНАЊЕ.

Јављам муштеријама својима, да ћу при свем том, што ми је петролејско-фабричко здање 9. Октобра изгорело, инак у стању бити за 14 дана сваког с најбољом робом у сваком квантитету послужити.

У Земуну, 11. Октобра 1868.

А. Д. Јовановић.

У Пешти, 1. Аугуста 1868.

Част ми је дати вам на знање, да сам уз друге послове своје данас и „банкарску и сарафску радњу“ овде отворио, и молим учтиво, да би се у случају потребе монета, државних и индустријалних папира, лози и пр. на моју радњу набављања или продавања ради обратити изволели. С поштовањем

Ј. Ј. Кохен. Јозефплац бр. 6.

Gasthof zum „Löwen“ in Semlin.

Gefertigter bringt zur Kenntniß des geehrten Publikums, daß er obigen Gasthof übernommen habe, wo selbst sich viele möblirte und reinliche Passagierzimmer befinden. Dasselbst werden die pl. t. Gäste zu jederzeit mit schmackhaften Speisen und guten Getränken bedient. Besonders wird daselbst Gabelfrühstück, viele Gattungen guter Weine und Oberländer Bier, das Glas zu 5 Kreuzer verabreicht. Auch ist die Bedienung höflichst und schnell, dabei zu den billigsten Preisen. Es empfiehlt sein Geschäft zu zahlreichem Besuch Ergebenst

Mita Novakovits.

Pest, 1. August 1868.

Ich beehre mich hiermit Ihnen mitzutheilen, daß ich mit Beibehaltung meiner bisherigen Geschäfte am heutigen Tage ein

Bank- und Wechsel-Geschäft eröffne, und bitte Sie vorkommend bei Ein- und Verkauf aller Sorten Münzen, Staats- und Industrie-Papiere, sowie aller Gattungen Lose mir Ihre geschätzten Aufträge zukommen zu lassen. Mit Achtung

I. I. Kohén Jozsefplatz Nr. 6.

Објава.

Овде у Земуну има за издавање три собе, кујна, шупа, кочина и шпајз и то на пет месеци од 1. Новембра до 1. Априла. Упитати се ваља у уредништву овога листа.

Лист артије.

Криминална приповетка.

(Свршетак.)

V.

Тако прође више година. Међу тим се она крчма, где је убијство извршено, много изменила. Беше и лепша и већа. А и беше потребно, јер је на друму па многи трговци пролазише. Крчмар и крчмарица су давно заборавили на онога трговца и друге ствари. Радња им иде добро, па живе без бриге. За истрагу због убијства онога ђака, барона Јована од Р. чули су додуше и они, и заиста их то много узнемириваше и велики страх претрпеше, али их некако мимоиђе. Но наједан пут пренуше и они из те безбрижности.

Беше у лето, баш пре подне. Леп дан. Крчмар стоји на капији и пуши, кад, ал' ево ти лепа кола јуре и стадоше пред крчму. Неки млад, леп човек скочи доле. Изгледаше врло господски. Странац запита крчмара, е да л' зна је ли спахија, који се ту скоро доселио, код куће, а крчмар са свим понизно скине капу и рече, да не зна, али ће послати слугу, да види. Спахија се беше извезао и доћи ће тек пред вече кући, с тога заиште странац међу тим собу, јер има нешто да нареди.

— С драге воље господине, али ћете допустити, да се најпре мало намести, јер ми не мамо сваки дан тако отмене госте.

— Лепо, лепо, одговори странац. Ја ћу се међу тим проћи селом. И оде а у крчму и не завири.

Пут га навесе на свештеникову кућу, који је баш у башти радио. Странац га лепо поздрави, и он га још лепше одпоздрави. Ту заподену разгорор, али не трајаше дуго, јер свештеника одзваше, а странац се врати у крчму, где опет с крчмаром и с крчмарицом поведе разговор, да би прекратио себи време, док му собу не спреме. Одмах му се чињаху зли људи. Има нешто на њима, што човек неможе да сноси. С тога их и он не могаше дуго гледати, заиште перо и мастило, да напише оним спахији писмо ако га неби могао случајно дочекати, и оде у собу. Крчмарица му извади из чекмецета мастило и перо и онда га остави самог. Он седне да пише, али му перо би неваљало, с тога отвори чекмеце, да потражи друго, али не нађе. И већ хтеде затворити, кад спази лист артије. Беше испи- сан и он га читаше с великом смо-

тrenoшћу. Чињаше му се познат рукопис. Читаше опет и — следи се од страхоте! чисто му изумреше еви живци.

Та артија беше насловни лист оне веселе игре, коју је писао барон Јован на растанку своје. Странац беше његов пријатељ Едвард.

Тек што је дошао мало к себи од страха, спази на другој страни оловком написане ове речи у латинском језику: „Ако се кадгод нађе овај лист, нека се прими као доказ, да сам на конаку у гостионици код ** убијен. Ваља отићи у Г., тамо ће се дознати за судбину моју. О сироти, мили родитељи моји! О драги пријатељи моји! Док још ове ретке пишем приближује се можда последњи час животу моме. Зацело ће ме убити. Ах, ја сам у њиховој руци. Молите се за душу моју. Нека јој буде бог милостив!“

Едвард беше изван себе. Дрхтаху му сви живци. Крв му ударила у главу. На један пут му се створи цела грозна сцена пред очима. Чињаше му се, као да гледа свога пријатеља, где се бори у смртном страху са убицама својима. Као муња му пролети мисао кроз главу: Крчмар и крчмарица су убице његове! Можда лежаше сиромаш у овој соби у смртним мукама.

Едвард беше јако потресен и тек је полако долазио к себи. Помислио је, да може и њему опасност грозити, ако га спаже тако узбуђена, с тога се показиваше силом спокојан. Помоћу онога писма надао се да ће моћи ући у траг убицама. Јован је морао чудним начином изгубити живот. Чудио се душевној снази свога пријатеља, који је на прагу гроба свога могао писати оно писмо и још га тако међу другим стварима сакрити, да га убице не нађу, него са свим трећи, који ће га против њих употребити као оптужни акат.

Едвард беше чврт карактер, који се знашаше наћи у свакојаком положају живота. Он се учини опет хладнокрван као и у први мах, јер је видео, да би могао бити и његов живот у опасности. С тога је гледао, да се што пре извуче из ње. Писмо савије и метне у шпаг, па се онда звиждећи спусти низ басамаке. У авлији сусретне крчмарицу. Погледа је оштро и учини му се као да га и она погледом испитиваше. Ђутећи је прошао крај ње, изиђе на сокак и оде управо у село.

VI.

Тек сада одахне Едвард. Стајаше неколико тренутака немо и пре-

мишљаше, пита да започне. Ваља брзо и смотрено радити. Али како? У својој потресености не могаше наћи пута. Сад се сети онога свештеника, који му својом спољашношћу велико поверење улеваше. Оде одмах њему. Нађе га код куће и замоли га хитно на неколико речи. Стари се свештеник чудио, што га види сад тако узбуђена, кад мало час беше са свим спокојан, но радо прими молбу. Едвард му најпре каже које и рад чега путује, па онда запита, какви су људи крчмар и крчмарица.

Свештеник слегне с раменима.

— Могу вам толико казати, да они и њихов слуга недолазе никада у цркву.

— Добро, господине. Допустите да вам се даље исповедим. Ствар је ванредна. И сад му Едвард исприча цео догађај о барону Јовану од Р.

— Памтим још врло добро цео догађај, одговори свештеник. Али како он дође до тих људи?

— Убице се још не знају до данас, настави Едвард, и као да је судбина мени наменула, да им ја уђем у траг. Ево данас нађох код крчмара у чекмецету овај насловни лист позоришнога дела, које је мој пријатељ Јован написао, и на растанку нам читао. С друге стране има неколико латински редака опет од његове руке. Ево видите.

Свештеник се упрепастио.

— Заиста, сумња вам је основана. Него сада ваља врло смотрено радити, и ваља пре свега јавити суду за овај лист артије.

И обојица оду одмах судцу, врло разумном и строгом човеку.

Свештеник му најпре изјасни, зашто су дошли. Затим Едвард приповеди цео случај и покаже артију. Судац слушаше врло пажљиво и рече:

— Ако је ваша сумња основана, ако су крчмар и крчмарица криви, онда је и њихов слуга учесник. Он служи већ више година код њих и врло ми је сумњив, као и они сами. Њега ћу дакле одмах призвати. Биће можда најбоље, ако њиме почнемо истрагу. Ви се међу тим склоните у другу собу.

Дође и слуга. Човек око својих 25—30 година, снажан и широких плећа, сурова и непоштена изгледа. Продрзљиво стане пред судца и рече:

— Ви сте ме звали. Шта имате опет са мном?

Судац поступаше с њиме благо.

— Ти си и ову ноћ учинио један преступ, и још си коловођа био. Него те прво опомињем да будеш пред судом учтививији, иначе ћу те ја

опаметити, премда је слаб изглед, да ћеш се поправити.

— Дакле сте ме звали на придику, прекине га слуга подемешљиво. Могли сте с тим изостати. Ако не знате што боље, онда с богом!

— Знам и боље, рече сад судија са свечаном озбиљношћу и оштро га погледи. И то такну слугу нешто не мило, али се опет потемехне.

— Не смеј се! настави судија, јер ће ти се смех претворити у горке сузе. Зар ти савест твоја ништа не каже?

— Моја савест? А шта се она вас тиче? И шта да ми каже? И каже ли вама што ваша савест?

— Јест! загрми сада судија. Моја ми каже нешто. Каже ми да извршим дужност своју, а твоја ће савест на вешалама говорити. Несретнице, које убио онога ђака? кога је убио и бацио у реку? Говори! Злочинац стајаше, као да га гром ударио. Дрхташе као пруг.

— Не поричи ништа! настави судија, јер ти ништа не помаже. Само ако истину изговориш, моћи ћеш можда још спасти свој не сретни живот, јер оно што крчмар и крчмарица рекоше за тебе, већ те однесе на вешала.

Кад то слуга чу, трже се гњевно као иза сна. Није се надао, да ће га они издати.

— Тај ли је посао! добро дакле — неће ни њихови вратови остати читави. И сад све искаже. Призна, да је ђак убијен, а тако исто и дан пре тога неки трговац, по не од њега, него од крчмара и крчмарице.

Сад доведе судија и њих двоје, па их онда заједно пошље вишем суду, којем достави још и онај лист артије и записник, кога подписаше свештеник и Едвард као сведоци.

Сви троје беху осуђени на смрт. Слуга умре у тешком кајању. Крчмар и крчмарица претрпеше смрт као окорели грешници, па и у последњем часу просуше гнусне и страховите клетве и псовке против слуге, против свега света и против самога праведног бога! Превео С. П.

Суђење учесницима у кнежевом убијству.

(Наставак.)

Његово признање подудара се и са следећим околностима:

а) Што је судски већ доказато, да је Филип Станковић доиста радио на томе и позивао друге;

б) што се и казивањем реченог Ракичића и Кузмановића потврђује,

да се он пре кнежевог убиства наодио са њима, и казивањем Ракичића потврђује и то, да је овај доиста био у Београду о прошлој маневри;

в) што је сведочбом Андрије Алексића кафеџије и Алексе Ђукића послужитеља кафанског у Смедереву доказато, да је он доиста био тамо на дан убијства кнежева;

г) што је сведочбом Арсе Цинцара — Митровића трговца из Смедерева осведечено, да се он тога дана доиста састајао на само са неким својим сељанима;

д) што и тужени Стеван казује, да му је Филип казивао, да и Мајсторовић зна о наведеном предузећу; и

е) што је опште познато а и сам у испиту своје потврдио, да је он свагдашњи противник династије Обреновића а приврженик Карађорђевића, и да је он и у оној Вучићевој буни — 1842. године дејествовао противу кнеза Михаила.

А овако околностно његово признање даје противу њега подпун правни непосредан доказ — § 222. под III. и § 225. крив. суд. поступка.

II. О кривици Милана Ракичића — Петровића.

Противу овога стоји:

1. Наведено казивање туженог Мајсторовића — који признаје своју кривицу, на име: да му је г. Мајсторовић саопштио Цветне недеље у Смедереву, да је с Филипом и с Филиповом дружином у предузећу, да се убиством кнеза Михаила насилно учини преврат у земљи па доведе Карађорђевић на владу; да је тада на понуду Мајсторовића пристао и он и придружио се Мајсторовићу да подпомогне то предузеће обећавши поред тога да ће и сам по Смедереву припремити још кога на то; и да је он о прошлој маневри у Београду јавио истоме — Мајсторовићу, да ће се убиство кнежево извршити у брзо, па том приликом и опоменуо Мајсторовића, да буду спремни у своје предузеће за преврат, а после тога и 29. Маја утврђивао га је у томе уверавајући да је од своје стране већ спремио и приуговорио довољно њих у Смедереву.

То казивање Мајсторовића противу овога подудара се и следећим околностима:

а) што је код кривице Мајсторовића већ осведочено, да је Мајсторовић доиста био у Смедереву Цветне недеље и 29. Маја;

б) што сам тужени Милан признаје, да је у та времена наодио се с Мајсторовићем; и

в) што он сам тако признаје, да је доиста био овде у Београду о прошлој намери.

А таково околностно казивање Мајсторовића да је против туженог Милана ближи основ подозрења по точки 4 § 123. крив. судског поступка.

2., Следећа сбића:

а) што Божо Ђорђевић шпекулант из Смедерева осведочава под заклетвом, да је Милан као народни војник приликом зекцира у почетку месеца Маја ове године — дакле баш пред убиство кнежево, оговарао установу те народне војске и псовајући оца ономе, који је то установио претио је, да истоме не ће добро бити; а зна се, да је ту војску установио кнез Михаило;

б) што су Роман Лошек мајстор и Петар Матијашевић калфа берберски у Смедереву осведочили под заклетвом, да је Милан још првог ил другог дана по убиству кнежевом разговарајући се са њима у њихову дућану о истом случају, говорио о кнезу Михаилу погрдно и презрително, одобравајући то убиство овим речма: мајчина му и ако је погинуо, а погинуо а умро све једно, и ако је он погинуо други је на место, њему се људи обраћали за милост, а он ни главе да им окрене, па су се решили да погину и зато су га убили; и

в) што је сведочбом исте двоце сведока осведочено још, да је истом приликом казивао сведок Лошек Милану за бршљан што му је у дућану, да је пре овог случаја уговорио био с Антонијем настојником кнежевих добара, да тај бршљан узмете у фигури „М.“ и „О.“ што би изражавало „Михаил Обреновић“, па дато купи Антоније за кнежеву кућу у Смедереву; и казујући ово Милану рекао Лошек, како је кад сада штета за њега и та, што је могао узети за тај бршљан лепе новце, да није кнез убијен, а Милан на то изговорио: „па све једно, од М. начиниће се П. а од О. К.“; а ова два писмена „П. и К.“ почетна су у имену и презимену Петра Карађорђевића, за кога је судски већ доказато, да је наведено предузеће и рађено у његову корист.

Ова три сбића под а), б) и в) стојећи једно с другим у свези садржавају таково околност: да је Милан и пре и после убиства ободанио својим наведеним изразима јаку мрзост и непријатељство противу кнеза Михаила; да је Милан поред тога и претио му злом пре убиства; и да је он у оном разго-

вору о бршљану изразио тако, да се отуд очитује и његова намера за долазак Петра Карађорђевића. А та околност доказана довољно према другом одељку § 239. даје ближи основ подозрења против њега по примеру означеном у тачки 4 § 121 крив. судског поступка.

3., Околност та, што је истрагом полицајске власти од 16. Јулија т. г. № 14.912. нађено у обиталишту Милановом више писама и телеграм осуђеног Павла Радовановића; међу којима једно писмо од 25. Фебруара 1865: године ове је садржине:

„Љубезни Милане.“

„Ја ти тешко замерам, што ме досад о резултату нашег договарања ниси известио.

Састаја ли се са г. Јоцом?

Говорили му што?

Шта ти је казао?

Што ми досад ма што није писао?“

„Ристо је добио једно писмо од Никодија.

То му је писао Никодије у сљедећем писму Митиног.“

Јави ми, како му се допада тај предлог и може ли што од њега бити?

Немој да будеш лењ.

Поздрав

П. Радовановић“

и један телеграм од 11. Новембра 1867. год. ове садржине је:

„Г. Милану Ракичићу

Смедерево.

Твога посла ради нуждно је још данас да пођеш за овамо.

Павле Радовановић.“

Оба ова писмена по својима садржајима подозрива су, јер се ни у једној неговоре ствари отворено, ни ти опет Милан објасњава их постојано, те да би се могла одбити од њих та подозривост већ напротив својим несталним објаснењем утврђује још већма њихову подозривост; а у испиту Косте Антоновића изјаснили су и Коста и речени Павле, да је Павле још од 1864. год. стајао у преговору са Карађорђевићем за убиство кнеза Михаила и преврат, и судски је већ доказато, да су њи двојица уговорили и одпочели исто предузеће још од прошлога лета.

Подозривост истих писама потврђује се и сљедећим подозривим одношајима:

а) што је Милан по сведочби заклетог сведока г. Николе Петровића артиљериског капетана у Смедереву говорио код овога баш у очи дана убиства, да ће г. Лазар Цукић пешачки капетан вратити се са одсуства, гди је тада био, пре рока у Смедерево због важног посла, а по убиству кнежеву г. Лазар се доиста тамо и вратио пре рока у брзо, и кад је тада овај сведок по речи Милановој упитао г. Лазара

какав је имао то важан посао због кога се морао вратити пре рока, г. Лазар му казао, да у томе није имао никакав други важан посао но због случаја убиства кнежева, дошао је по налогу своји старији.

(Наставиће се.)

Неготинска писма.

I.

6. Октобра.

□ „Добро хвалити, зло кудити,“ то је моје начело, коме ћу веран остати и коме ћу увек служити.

Многа питања, која спадају у обим општинскога живота у нас се пренебрегавају, или се поступа с њима са свим мађијски, а опет стоје увек као дневна питања. Једно је од тих питања и ноћно осветлење у Неготини.

Да не трошим много речи, проговори ћу коју о тој ствари, којој сам ово писмо намењено, а начело моје нећу ни овде испуштати из вида.

Пошао сам једно вече у проходњу. Беше облачно и јака помрчина. Улице пуне и ништа не нарушаваше мртву тишину, а беше тек осам сахати. Баш је на кули осам избијало. Но пардон! Ако ће сахати на кули избијати, мора прво куле бити. А наша се варош не може ни с једним ни с другим похвалити. Она лежи не престано у патријархалној мочвари и снови о прошлости.

Меланхоличном околином постао сам сетан и тако замишљен ишао сам кратким сокаком. Но наједан пут застанем и ухватим се руком за чело. Баш не њежним начином тргнем се из својих сањарија. Ударио сам главом о дирек, на коме фењер стајаше. Прошао сам доста олако. Само сам модрицу однео.

О проклети фењере! Колико ли ми сећање изазиваш; колико идеја пролетају разиграни мозак мој! Колико фењера пролетају из пред мене! Па и твоја прође, не заборављени Рошефорте! О ти рошефортов фењере, кога те презреше и изгнаше из твога отачаства и који мораде у туђој земљи прибежишта тражити — ти буди идол мој!

Збиља! наша варош има до својих 80 фењера. За то се постараше наши „варошки отци.“ Но они се само онда пале, кад се званично нареди какво осветлење. То је бесна, заједљива иронија, или прозаична збиља, да, фењери стоје само за параду, или можда за то, да покажу, да се у цивилизованој вароши налазе. На што се плаћа дакле пореза, која је

намењена општинском трошку у којем је и осветлење? Или ваљда хоћемо, да тако накнадимо оних 80 дуката, што је на фењере потрошено? Кад већ постоји тај смешан обичај, да се варош не осветљава кад је месечина, кад месец ту службу отправља, а оно бар да се учини изнимка од правила онда кад је мрак као тесто. Бога ми, то је дична економија, којом се не може наша варош поносити. Наши су грађани обично честољубиви. Зар ће овде бити равнодушни?

Идемо ли у вече калдрмисаном чаршијом — јер је само она калдрмисана — то морамо добро пазити, да здрави и читави прођемо. Особито би онима световао, који имају жуљеве да не иду оним сокаком, јер је апсолутно не могуће што видети, кад је помрчина, ако не мате фењер у руци. Једини је путовођа удаљени фењер, који је пред каквом каваном истурен, као светлац у каквој мочвари. Једном речју, кавански су фењери све и сва, они замењују и варошко осветлење. Да, да, ми идемо напред са духом времена, па се и не обзиремо на љутске ситнице!

Толико засада. А добије ли места ово писмо у вашем поштованом листу, ја ћу вам се и чешиће јавити.

КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Српској читаоцини у Ст. Бечеју. Молимо да нам јавите ва бројеве, који вам пале. Наша екепедиција тврди, да ваш лист уредно одправља.

Г. Ј. Ст. в. В-ском у Б. Примили смо писмо ваше. Опростите, што се с њиме не можемо користити, при снем том, што племенито осећање, којим дивне, дубоко уважавамо. Немезис је кривце снашла, који су толику несрећу народу српском нанели, а до јурста је, оценити да ли су сви једнаку судбину заслужили. Божаствена наука Христова учи љубав и милосрђе права суздржања, а увизишне идеје нашег времена напскују поштовање љутског достојанства у човеку, ма он био вин или не вин. Верујемо, да је вас не мило дирнуло, чувши за разлику у поступку између ово- и иностранских окривљеника и то поглакито с тога, што држите да је у дужности сваком Србину, код туђинаца симпатије за свој род сејати, а такви гласови могу лећу ту мисију општећавати. Ма политичари мислили како му драго о историјском задатку ове младе државе, али то стоји, да за цивилизацијом тежећа Србија свима је симпатична, као што сви у културном контрасту са Турском право на њезину величину налазе. У правосућу се та тежња највећма обелодани, где вечита начела правде и правичности треба да владају, које никад диктати освете замесити не могу. У том виду ваља Србину туђинцима слику о стању свога народа да износи, и пољатно нам је, што га болни осећаји обузимају кад опажа, да гласови из домовине ту слику потамњују. — Дозволите нам још и ову примедбу. Престолне вароши средереде су најважнијих савремених појава, не само у обзиру на државу, него и у друштвеном и културном животу. Ту се концентрује све, што човечији дух, љутска делатност важнога ствара. Ту прибирати и саопштити оно, што би за наш свет од користи и интереса било, судимо, да је заслужан посао.